

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „polanica“ se plačuje za navadno tiskopisno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večje črke po prostoru in pri oznanilih vsak pot 30 kr. za kolek

SOČA

Glasi slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blago voljno pošiljajo pod naslovom: Uredništvo oziroma upravnijstvo v Paternollijevi tiskarni v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Konfesionalne postave.

Tu imamo nove te postave, ki so kot predlogi toliko krupa vzročili po vsej Avstriji, po časnikih, v državnem zboru in v privatnih pogovorih. Nekateri so se jih veselili, drugi se jih bali, tretji so jih preklinjali, pa vse zastoj.

Zdaj so veljavne, ker jih je svetli cesar potrdil, ki je gotovo dober katoličan, in treba jim pokornim biti, dokler veljajo. Mi jih priobčujemo, da jih more vsak preisljati, in po tem naj sleherni razsodi, ali so zares nevarne veri, ali so zares neverniki peklenke duše tisti, kateri so za nje glasovali.

Te postave uređavajo le zunanje razmere katoliške cerkve, katera ima, kakor vsaka druga cerkev, kakor vsaka država, notranje in zunanje zadeve in pravila.

Notranja opravila rimsko-katoliške cerkve, kakor protestanske in pravoslavne cerkve natanjko ločiti od zunanjih in izreči, katera vsa spadajo sem, katera tje, težavno je. Gotovo so pa notranja: Podučevati narode v kristjanski veri, in ne samo hraniti ampak tudi širiti jo po svetu, po tem podeljevati sakramente, in opravljati božjo službo v cerkvah, kajti vse to je cerkve bistvena naloga.

V te zadeve se ne sme država vtikati, temuč le ti, ki so za to poklicani, kedor pa pregleda nove postave, ne najde nikdar, da se taknejo vere, da hočejo verske zadeve vrediti, ali ukazavati, kaj in koliko ima kedo verovati, kako in kedaj k božji službi hoditi itd. itd.

Nobena cerkev nij pa sama na svetu, ampak temveč je v eni ali v več državah, to je, v državah ima svoje vernike, ki so ob enem državljani. Ker pa ima cerkev kaj imeniten in obširen poklic, gotovo upliva v državljane in v državo po svojih duhovnih, po materialnih svojih potrebah, in po premoženju. Tudi upliva v druga verska društva, ki so v državi z njo vred.

To uplivanje zamore biti dobro, in prav za prav moralo bi dobro biti, tedaj ono zamore biti tudi slabo, in zgodovina nam dokazuje, da je bilo večkrat tako. Posebno so nekateri papeži zlorabili svojo oblast in moč, in so škodljivo segali v državne razmere.

Ker imajo take cerkvene zadeve moč v zunanjest, zaradi tega imenujemo jih zunanje razmere, in prav zaradi

takega upliva gre narodu oziroma državi in vladi pravica in dolžnost, s pomočjo postavodajanja uređevati te razmere tako, da so narodom v korist, a ne v škodo. Gotovo mora država pri tem pravična biti, one ne sme tako postopati, da bi duhovskim oblastnjim zavirala potrebne in bistvene verske namene dosežavati. Tega ne sme delati z ozirom uže na moralnost in lastno korist ne.

Natanjko odločiti, katere so vse te zunanje razmere, težavno je, nij dvomiti pa, da spadajo sem v prvi vrsti cerkvene oblasti in prebende. Ne samo cerkvi tudi državi mora veliko mar biti, za to, kakim in katerim osobam in kako se jim podeljujejo cerkvene višje in nižje službe; kajti te osebe imajo odgojevati ne samo moralne kristjane, ampak tudi take državljane. Državi je dalje, kakor cerkvi, mnogo na tem, kako te osebe cerkvene službe opravljajo, dobro ali slabo; ker povsod so dejanja glavna stvar.

Zato pa ima država uže pri šolah, v katerih se bogoslovci odgojevajo močno besedo pregovoriti. Tako je tudi pri samostanih in drugih cerkvenih zavodih.

Pa še druga okolnost daje narodom in za njimi državam pravico in dolžnost, vtikati se v te zunanje cerkvene razmere, in jih uređovati, in ta okolščina so denarne zadeve. Kedo vzdržava cerkvena poslopja, duhovnike vseh vrst, in bogoslovne šole, kedo trpi stroške za božjo službo? Narod ali sam, ali zanje država. In če imajo cerkve ali prebende kaj lastnega, dobivale so to od posamičnih udov naroda, ali po kraljih od države same, da se dosega razni cerkveni nameni. Kedor pa plačuje, mora tudi važne pravice imeti. Iz vsega tega pa sledi dalje, da mora država tudi pri oskrbovanju cerkvenega premoženja besedo in celo prvo besedo imeti, in mora strogo nadzorovati; kajti če kaj manjka, se sliši povsodi: plačuj država.

Ti in enaki uzroki dajajo narodom in za njimi državam velike pravice v zunanje cerkvene razmere. In v raznih državah je gledé na to razloček le ta, da se gaje dotične postave več ali manj v te razmere, kakor zahtevajo previdnost, potrebe in duh časa. Cesar Jožef II. je v tem obziru strune boljše ostro napel, kakor današnja postava, ker niso smeli škofi izdajati pastirskih listov, ne okrožnic in nič važnega, če nij vlada poprej videla in potrdila, če niso dobili placetum regium. Celo korespondence škofov z papežem in cer-

kvenimi oblastnjami v Rimu so morale dobiti ta placet, ki ga je dajala dvorna kancelarija na Dunaji. Sedaj so po §. 16. škofi zavezani le to, kar priobčevajo, ob enem c. k. namestaji naznanjati. Konkordat l. 1855. je pa le malo pravic državi privoščil, in za to je padel.

Dalo bi se še mnogo o teh zadevah govoriti, toda za zdaj je zadosti, in vsak bralec naj sam temeljito premišljuje novo postavu.

Postava 7. maja 1874,

katera vrediti zunanje razmere katoliške cerkve.

Z dovolitvijo obeh liš državnega zbora ukazujem, kakor sledi:

I. Patent 5. novembra 1855. (konkordat) je uničen v celem svojem obsežku.

II. Zunanje razmere katoliške cerkve vrediti po spodnji paragrafi.

III. Ta postava obvelja tistega dne, ko se razglasi.

IV. To postavu izvrševati imajo ministri bogočastja in poduka, notranjih opravil in pravosodja.

V Budapeštu dne 7. maja 1874.

Franco Jožef I. r.

Auersperg I. r., Lasser I. r., Strömayer I. r., Glaser I. r.

ODLOČBE

za uređbo zunanjih razmer katoliške cerkve:

I. Gledé cerkvenih oblasti in prebend (dohodnijskih dohodkov.)

§. 1. Katere zmožnosti so potrebne za pridobitev cerkvenih oblastij in prebend, to odločujejo državne postave, po tem zraven njih veljavni predpisi in v posebnih primerljiveh ustanovni listi.

§. 2. Država tirja od takega prošilca, da je avstrijski državljani, da je nraven človek in državljani brez madeža, in da dokaže tiste posebne zmožnosti, katere zahtevajo drž. postave za posebne cerkvene urade in prebende. Enake lastnosti se zahtevajo od tistih duhovnikov, katerim podeljujejo te oblasti kat namestnikom, začasnim upravnikom ali pomočnikom.

§. 3. Nadškofje, škofje, kanoniki in škofijski glavni vikarji se imenujejo, kakor dozdaj. Ako pa nijma cesar podeliti take službe, ali vsaj potrditi kako cerkveno volitev, ampak če gre ta pravica kakemu drugemu, mora se namenjena osoba vladi naznaniti. Če vlada

in večkrat si je mislila s pesnikom, „da smo rojeni, to nesreča, to greh, pokora je največja“.

„O Radovan, Radovan, — govorila je jecljaje — ljubila sem vas istinito; tudi nočem trditi, da nijste boljše ljubezni vredni, nego je moja; grešno bi bilo, mojo ljubezen do vas tajiti; toda glejte me v obraz — ne bodite nejevoljni — ne skrivajte resnice pred samim seboj, a tudi pred menoj ne, in povejte in prisegite pred živim bogom, ali ne veste nobenega uzroka, zakaj ne morem biti jaz vaša soproga?“

Milo je pogledala pri teh besedah na njegove mokre oči, a on povsod je svoje glavo in nij črnil besedice, ker čutil se je krivega pred njo, pred vestjo in pred bogom.

„Radovan, midva ne bi bila nikedar srečna, nadaljuje; vi ste mi vse skrivnosti svojega srca zaupali, a tega mi nijste nikedar obstali. Kako ste mogli zapustiti ubogo nedolžno dekle, ki vas je iz srca ljubilo, in kako ste mogli z menoj tako ravnati? Ljubila sem vas jaz moreda baš tako, kakor ona, in bog bodi mi priča, da vas nikedar ne pozabim, saj tudi ne morem, in da vam vedno ohranim nedolžno prijateljstvo in nagnjenost, ako bode Ivka vaša žena. Radovan, nočajšnji večer sem prisegla, ne v jezi ali v strasti, ampak v žalosti in sočutju do moje prijateljice, če tudi s težkim srčnim bojem — prisegla sem, da odlej naprej vas bom smatrala za takega moža, čegar življenje je od mojega ločeno, in čegar ljubezen se ne bode nikedar z mojo ljubeznijo nrečavala. Ne ugovarjajte, in ne glejte me s prosečim okom. Dolžnost in vera nam zapovedujeta, da ne moreva biti nikedar mož in

LISTEK.

Dve prijateljici.

(Konec.)

Obe ste molčali. Na steni je visela lesana ura uže iz prejšnjega stoletja in Malinka pogledala je nanjo, kor bližal se je dogovorjeni čas. Še en četrt ure, in Radovan ima vstopiti ter izreči zadnjo besedo. Po vsem tem, kar je nočoj izvedela, Malinka nij tako željeno pričakovala obljubljenega ure. „Povej mi vse na tenko, draga Ivka, in obljubljam ti pri zlatem solncu in pri veselem spominu neke danjnih dnij, ko smo skupaj v šolo hodile, plesale, pele in se nedolžno pogovarjalo o naših bodočih ljubčkih in prihodnjih možeh, obljubljam ti pri najini zvestobi, ako je moj Radovan — sem li rekla moj Radovan? — tebe zapustil in mene prevaral, da moje ustnice se ne bodo nikedar več njegovih doteknile; nikoli več ne bodem njegovega prstana nosila, in moja glava ne bode nikoli na njegovih prsih počivala, ne, ne, nikedar in nikoli več, akopram sem z njim dokaj veselih ur užila. Bog mi bodi priča, da nočem svoji prijateljici krivice delati.“

Uboga Ivka je v brzih besedah povedala zgodovino svoje žalostne ljubezni in ljubčkove nezvestobe. Radovan, ki je kakor mlad gozdnar bil nameščen v B., snubil je Ivko in uže se je na poroko pripravljala. Bil je pa on ljubosumen na nečega mladence, kojega je Ivka komaj poznala, in očital jej je nezvestobo ter

nekoliko mesecev popolnem zanemaril. „Danes v jutro“, nadaljevala je Ivka, „poročal mi je nekdo, ki njega in njegove razmere dobro pozna, da je bil s teboj oklican, in da te hoče v kratkem za svojo soprogo vzeti. Bilo mi je pri tem poročilu tako, kakor bi me kedo z mrzlo rodo, oblihl, in bojevala sem se za življenje. O Malinka, Malinka, mojesrce nij podobno tvojemu; manjka mu tvoja previdnost, nežnost in udanost, in ako Radovana izgubim, ah, po tem bodi tudi mojemu življenju konec; stopila bom pred obličje jezuega boga, ki sodi nas grešnike“. Nij mogla dalje govoriti, zakrila si je obraz z obema rokama, kakor bi čutila bogokletstvo, katero je izustila.

Ne dolgo po tem so se odprla hišna vrata, in noter vstopi Radovan. „Kaj počnijaš, blaga Malinka?“ dejal je z veselim obrazom, pritisnil jo je lahko na svoje prsi ter poljubil na visoko čelo in radeči lici. Malinka nij se odtrgala hipoma iz njegovih rok; nij mogla, nij hotela. Radovan imel jo je vedno za svojo nevesto, in akopram je njeno srce občutilo strašno zmoto, vendar se nij odtegnila njegovemu objemanju in poljubovanju, kar jej bilo še pred kratkim časom tako ljubo. Peljala ga je na navadni sedež in je zopet tako ljubeznjivo in prijateljsko govoril, kakor je bila njegova navada. Ljubeznjivo in blago govoril je, ker ljubil jo je več, nego svoje življenje, kakor je večkrat sam dejal. Njeno srce pa nij moglo v eni uri vse to pozabiti, kar je vteku več mesecev srečnega doživela. Nij mogla z lastno roko še tega zavreči, kar jej bilo še pred nekaterimi minuti razveselilna nada do svetega raja. Globoka žalost se je polastila nj-nega občutljivega srca

se tej osebi upre (§. 2.), ne obvelja imenovanje, in podelitev se ne sme izvršiti.

§. 4. Glede služeb in prebend, ki jih imajo škofi podeljevati, ostanejo veljavne vse tiste pravice, katere tičejo iz posebnega pravnega imena državi kakikoli posamni osebi, pravice namreč predlagati osebo, kateri se ima podeliti oblast ali prebenda. — Vse enake cerkvene oblasti in prebende, ki niso pod privatnim patronatom, katere pa popolnoma ali po večem založujejo državni, ali verski ali kak drugi javni zaklad, zamorejo škofi podeljevati le na podlagi predloga (prezentacije) drž. oblastnih. Katere so te oblasti, odloči poznej poseben ukaz.

§. 5. Pred podelitvijo izpraznjenih kanonikatov in prebend, ki jih oskrbujejo svetni dušni pastirji, mora se konkurz razpisati. Natanjne odločbe o tem pri- nese poseben ukaz po preslišanju škofov.

§. 6. Kedar gre za take oblasti in prebende, pri katerih nimajo cesar ali deželne oblasti pravice predlaganja, ampak katere škofi po svoji volji podelje- vajo, ali če gre za take pri kojih ima kaka privatna oseba pravico predlagovanja, tudi če se ima imenovati župnijski upravnik (namestnik) pri kaki uteloseni pre- bendi; takrat mora škof izvoljeno osebo deželni ob- lastnijski naznati. Ako ta oblastnija v 30 dnevih ne poda nobenega ugovora, obvelja imenovanje, in podelitev se svobodno izvrši. Če pa ta deželna oblastnija ugovarja v 30 dnevih, sme se soper to pritožba podati pri ministru bogočastja in če ta zavrže rekurz, ne sme se izpeljati podelitev.

§. 7. Imenovanje osebe vpeljavati (instalirati) v du- hovske pravice teh uradov in prebend, gre pristojnim cerkvenim predstojnikom. Vpeljava v dohodke duhov- nijske pravice tiče državnemu bogočastnemu oskrbnij- štvu, škofi in farne občine pa sodelujejo, tako tudi privatni patron, kateremu je oblast ali prebenda pod- vržena; kako se ima pri tem postopati, odloči pozneje poseben ukaz.

§. 8. Kedar ima kako cerkveno oblast, ali kako cerkveno prebendo, avstrijsko domovstvo zgubi, ali če se obsodi zaradi kakakega hudodelstva ali kaznivega de- janja, katero izvira iz dobičkarije, ali je protivno na- ravnosti, ali javno pohujšuje; ima država oblast za bogočastje tirjati, da se odstrani od urada in da se mu cerkveni dohodki vzamejo. Če se je pa kak duševni pastir tako obnašal, da je nevarno javnemu redu, če o- stane v cerkveni službi, zamore državna oblast za bo- gočastje tirjati, da se odstrani od cerkvenega službo- vanja. To velja tudi za tiste duhovnike, ki so namest- niki, začasni upravniki ali pomočniki pri teh oblast- njah. Če ne zadostijo cerkvene oblasti te tirjati v primernem času, šteje država ta ured ali to prebendo kot izpraznjeno, in vladi je za to skrbeti, da se tista opravila, katera državne postave zaupajo rednemu du- šnemu pastirju, izročijo drugi osebi za toliko časa, dok- ler se dotična cerkvena oblast vuovč ne podeli po postavi. Enako se more postopati, če iz drugega uz- roka redni dušni pastir ne opravlja gori omenjenih opravil.

§. 9. Če ne more več službovati kak samostalen sveteni duhovnik, imate dotična državna in duhovska oblasti skupno odločiti, ali da dobi provizorja ali duhovnega pomočnika, ali da se ima v pokoj staviti, po tem ko se je odrekli duhovnijskih dohodkov.

§. 10. Ako je pa kak duhoven iz uzrokov ne o- menjenih v §. 9. zadržan svojo službo opravljati, mora pristojni cerkveni načelnik o pravem času preskrbeti, kar je potrebno. Za to mora državno dovolitev pri-

praviti si, če ima v sled tega pomagati kak javni za- klad, ki je pod javnim varstvom; ali pa če se morejo dohodki prebende stalno obteževati. Za administra- torje cerkvenega urada veljata §. 6 in 8.

§. 11. Kedar se izprazni kak cerkveni urad ali kaka cerkvena prebenda, mora se to naznati deželni oblastnijski.

§. 12. Izpraznjeni cerkveni uradi in prebende se morajo v enem letu zopet podeliti. Le če deželna ob- lastnija dovoli, sme se ta obrok zdaljšati.

§. 13. Privatne pogodbe o nasledstvu v cerkvenih oblastih in prebendah so neveljavne.

(Dalje prih.)

Predelska železnica in državna pomoč.

(Posnetki iz Lukanove brošure enakega naslova.)

(Nadaljevanje)

Da pa ta načrt, njegov začetek in njegove nagibe se bolje osvetimo, za to nam je jako dobro došla ob- času zadnjih neposrednih volitev na svitlo dana spome- nica g. V. C. Suppan, predsednika kranjske trgovske in obrtnijske zbornice, ki nam ne samo na neizmerno originalen način pripoveduje, da je gorenjska železnica tudi njegov otrok, nego celo trdi, da je bil načelnik konsorciju ter zatorej takrat, ko se je ustanovni dobiček delil, gotovo nij s praznimi rokami odšel in ki nam za- nimivo resnico naznanja, da se je bil precej tedaj, ko je bilo zidanje gorenjske železnice dognana stvar, 17. maja 1867 v njegovi hiši in pod njegovim predsedni- štvom sestavil odbor; ki je še tisti dan sklenil po ga- jati se za to, da se dela železnica Loka-Trst s koncem v Muijah.

No, znano je, da je lože idejo na vrat na nos čez gore i doline po zračni liniji in s praznimi besedami potegniti nego železnico zidati čez pustinje i čez kraško planoto, posebno od Bazovice do Muij, gder se svet v daljavi 3 1/2 milj za celih 1200! poniža; a kaj to briga gospode konsorte, če le tudi to koncesijo mo- rejo zabarantati in dobiček razdeliti? Vidi se pač iz tega, kako resničen je tudi tukaj pregovor: „L'apetit vient en mangeant“.

Da je pa za to idejo loško-tržaško železnice s kon- cem v Muijah dvoje troje tržaških časopisov, ki so se baš tako nadejali, da se bodo z ustanovnim dobiček- okoristili, radostno zagrabilo in da se je publicum, ka- teremu se ne ljubi misliti, pridobil se smelo trditvijo, ka bi moglo južno železnice društvo podaljšanje predel- ske železnice od križišča pri Gorici do morja zaprečiti; — da je bila večina tržaškega mestnega zbora boječa se zgubiti baš ob času novih volitev jeseni 1873. tako potrebno popularnost z žuganjem prisiljena proti boljši svoji previdnosti na tisti rog trobiti: to se ne more nikomur čudno zdeti, ki pozna ozkosrčno samopridnost navadnih vsakdanjih ljudi in posebno naše razmere.

Toda vsakako nas je osupnila nepričakovana naivna priprostost, s katero gospod Suppan v omenjeni spome- nici pripoveduje, kakova sredstva je rabil, da bi si pri- pisal izključivo zaslugo, da je on predelsko železnico zaprečil.

Po odkritosrčni izpovedbi, da uže tedaj, ko se je poganjal za koncesijo za zidanje gorenjske železnice, „so nekateri uplivni možje njegovemu načrtu zidati že- leznico iz Ljubljane čez Gorenjsko v Trebiž, v začetku hudo nasprotovali“ in da so se tudi glede dolenske in loške železnice „z malo izjavami celo tisti, katerih se je ta stvar najbliže tika la, vidno malo zanjo brig ali“ tako da „je moral

bila njena zvestoba na sumu; po tem pa je skušal na vse načine po pozabiti in zaljublil se je bil tako pri preselitvi na T. v Malinko, katero jo hotel tudi za svojo ženo imeti. Njegova nepravilnost, hudobnost in njegov neopravičeni sum, vse je prišlo na dan; bil je prepričan, da je ubogo dekle po krivem obdolžil.

Strašansko boj se je bil unel v njegovem srci, a Malinka prišla je roko Ivkino in položila jo v roko ske- sanega ljubčka, ki je bil tedaj gotovo svojo krivico občutil, ako bi ne bila strast njegovega razuma tako otemnila. Določno in trdno je Malinka držaje njiju roke izustila besede: „Združujem vaju, in v veselje mi je, da morem izpolniti svojo dolžnost. Božji bla- goslov naj pride na vaju! — Radovan, vaša nevesta boče danes spala na mojem srci; mogoče, da bočeve o vas boljše govorile, nego ste vredni. Moja naloga: nij vas opomenjati na to, kar je vaša dolžnost. Srečno, gospod Radovan! Leško noč!“ Poljubil je Ivko, in ko je še Malinko osramočen in ponižno pozdravil, šel je domov ves zamišljen.

Bilo je v začetku poletja, in predno so hribovci svoj rž in oves v žitnice spravili, bila sta Radovan in Ivka mož in žena. S časom prišlo je iz dveh večja družina, ki je po gozdnih tratih skakala in se rado- vala. Tudi Malinka, gozdna cvetica, kakor so jo ime- novali, nij samotarno živela; postala je soproga, mati, in prijateljstvo obojnih družin bilo je potem mej gozdn- imi prebivalci na jako dobrem glasu. Mejsbojnih žentev se je mnogo izvršilo in sklenilo v poznejšem času, ko so dobri roditelji svojih mladih dnij bili uže pozabili.

z Dunaja nalašč za nekaj dnij domov po- tovat, da binabral peticij za loško že- leznico:“ nas osupne g. Suppan s povestjo, da „ko je bilo uže odločeno, da se 23—24. marcija 1870. predelska železnica v drž. zboru v razpravo na dnevni red postavi in ko nobena živa duša nij mogla več dvomiti, da bode pri takih razmerah državni zbor predelsko železnico odobril“, se je vendar njemu posrečilo, razpravo ob odborovem poročilu, ki je odobraval vladni predlog o predelski železnici, „s tem zaprečiti, da jenaredil na državni zbor vlogo, v kateri je omenil, ka bode on načrt še o boljši železnici predložil, dokler se nij državni zbor vsled izstopa poljskih poslancev etc. 8. aprila 1870. sklenil tako, da predlog o predelski železnici nij še enkrat prišel v razpravo“.

Tako malostni uzroki večkrat rode važne dogodbe in Suppanova nepremišljena kritika samega sebe bi u- tegnila vsaj deloma popraviti navadno misel, ka so pri- morski poslanci s tem, da so se pridružili izstopu Polj- cev in Bukovincev, zakrivali, da se uže zagotovljena do- volitev predelske železnice nij izvršila.

Vendar spletke tako male in samopašne tovarišije razsodeb premišljenih državnikov, ki v drž. zboru sedé, ne mogo tako hudo zmotiti, da bi se bila aprila meseca 1870. l. v odboru in v državnem zboru za predelsko železnico uže zagotovljena večina zdaj v temu podvzetju nasprotno, da celo sovražno mnenje spremenila, kajti samo sumarična primera obeh nasprotujočih si načrtov Beljak-Predel-Trst in Beljak-Loka-Trst mora vsakega nepristranskega človeka prepričati, kateri železnici gledé na vse razmere prednost gre.

Ko bi tudi nobenega pomena ne imelo, da sta za črto Gorica-Predel-Trebiž dva uže po polnem izdelana projekta gotova in da je posebno zadnjega, katerega je c. kr. glavno nadzorništvo avstrijskih železnic izdelalo, splošno kot kompetentni izvedence priznani g. minister- ski svetnik pl. Nördling l. 1872. še enkrat pregledal in potrdil, v tem ko imamo za črto Loka-Trst samo od pristranskih konsorcijev izdelane načrte in da nam za podaljšanje te črte do Launsdorfa še prav noben načrt nij znan, je vendar dognana resnica:

da bi bila črta Škeden-Loka-Trebiž z 27,25 miljami v primeri s črto Trst-Gorica-Trebiž z 19,16 miljami za celih 8,09 milj daljša;

da celo po tem, ko bi se resno mislilo na podaljš- sanje loške železnice čez Jezerski vrh do Launsdorfa, bi bila črta Trst-Predel-Beljak-Launsdorf za 1,51 miljo krajša;

da bi črta Škeden-Loka-Launsdorf morala iti naj- manje čez tri razvodja, ki se 2263, 2260', 2940' nad morje vzdigajo, da bi morala iti po zapuščenih popreč- nica, ob Nanosa hori i zametom odprtem pobočji in čez divje Karavanke, a predelska železnica bi šla samo čez eno razvodje, 3048' visoko, šla bi po jako oblju- jenem Dolu (Vallone) in po rodovitni soški dolini;

da ima predelska železnica zaradi ugodnejših i manje vzdigujočih se tal glede na virtualno dolgost do Trebiža z 41,1 miljami proti 63,37 in do Launsdorfa z 59,69 miljami proti 76,01 veliko večjo prednost — nego loški projekt;

da stavbni stroški za črto Škeden-Loka, ki so v zvezi se stroški za novo luko pri Škednu na najmanje 26 milijonov proračunjeni, stroške za predelsko črto, znašajoče samo 22,6 milijonov daleč presegajo, ko biše tudi črta Loka-Launsdorf, katera bi najmanje 18 milijon- nov stala, kar nič v poštev ne jemala.

Gde tedaj se mora iskati prednost, katere ima baje loška železnica pred predelsko, ako ne samo v usta- novnem dobičku, katerega bi kranjski konsorcij rad potegnil od tega, da bi koncesijo odstopil društvu Ru- dolfove železnice ali pa komu drugemu, ki bi bil pri volji svoje spekulacije opirati na doneske, katere bi morala država za obresti in za amortizacijo kapitala vsako leto plačevati?

Kajti g. Suppan je jako zadovoljen s tem, da bi se „ta železnica z državno ali pa vsaj davka prosta zidala“ in čisto natanko dokaže, da baš ta „državna garancija v prvi vrsti državljanu ojači, da morejo davek plačevati.“

Gdo se tukaj ne domišlja tistega glasovitega ma- zaškega zdravila, ki je sicer podganam strup, človeku pa zdravilo zoper vse mogoče boleznij? In ko bi se g. Suppanu državna garancija tudi nepotrebna zdela, kar pa ne moremo verjeti, po tem le pomislimo v kakih zadregah so dan danes vse negarantirane železnice av- strijske in da je posebno ona od Leobna do Vordern- barga, akopram ima več pravice do existence nego loški projekt, celo na boben prišla.

Dopisi.

Iz goriške okolice 17. maja [Izv. dop.] V št. 12. Soče 17. marcija k koncu svojega dopisa sem rekel da po mojem mnenju bi se ne dalo nič drugega ceniti, kakor naravna moč in lastnost zemljišča; kar je više, je vse krivo in je v pogubo davkoplačevalcev, in tudi v kvar državi. A k stvari: Ker nijsem z naravoslov- jem prav nič seznanjen in živim kakor prost kmetova- lec, prosim čest. bralce potrpljenja, ker ne bodem stvari znanstveno predstavljal. Malo sem sicer po

žena. A vi veste, da je dekle na svetu, katero ste preje ljubili nego mene; in da vas ljubi in spoštuje; in da vam je zvesta ostala, upam se vam drzno trditi, ker jo poznam iz mladih nog. Ivka je v hiši, in pri- peljem jo pred vas v solzah, a to niso solze pokore, ker ona je prosta vseh grehov, le vaše prislege nosi pod srcem.

Malinka pripelje Ivko. Uže Malinkin živahen glas je paznanjal jej, da je prišel Radovan. Od žalosti vse razmršene lasje postavila si je nekoliko v red ter o- kinčala s trakom, katerega jej je bil Radovan nekdaj podaril; a prsi si je pripela medaljon, v katerem so bili njegovi in njeni lasi. Bleda, a lepa bila je naj- cvetjše dekle b. okraj; po obrazu se je jel počasu razlirati zubelj sopet oživečega se upanja; razzalje- nega ponosa in gorke ljubezni, ki je pripravljena vse odpustiti in pozabiti. „Kaj sem vam pač storila, Ra- dovan, da ste me tako pahnil od sebe? Moje srce je bilo in je vedno še prosto iste pregrehe, katere me dolžite v svoji trdosrčnosti. Poglejte me v obraz, Ra- dovan, in spominjajte se na vse, kar sem vam uže bila; spominjajte se na vaše prislege, glejte na to, kar za- radi Vas pod svojim srcem nosim, glejte na vse to, in recite, po tem, da nijste pred bogom in pred svojo vestjo vsega tega nič krivi, po tem odidem takoj v temni noči, in predno bode rumena zarja naše hribove in goščave ozlatila, hočem svojemu žalostnemu življenju in svojim velikim mukam konec storiti.“

Resnice nij bilo brati samo v njenih prostih be- sedah, ampak tudi v žalostno donečem glasu, na nje- nem obrazu in v očeh. Dolgo je Radovan njenim o- čem in prošnjam zapiral svoje srce. Izprva mu je

svetu hodil, ali take razlike zemljišč, kakor na našem Primorskem vendar dragodoljšem zapazil, tudi mislim, da njima avstrijska država deželice, v kateri bi bilo toliko razredov pri cenitvi napraviti, kakor tukaj. V naši majhni kronovini se dobo razne baže zemljišč, ali nikder se ne nahaja le seženj takega zemljišča, katero bi ubogemu kmetu brez velicega truda in gnojenja kaj obilega doprineslo; naša zemljišča se večinoma peščena, ilovična in opočna, na nižem Furlanskem se nahaja tudi kaj debelece, katera tudi v suhi letini kaj doprinese, a nikdar ne doboš pri nas one zemlje, kakor je na več krajih Ogrske. Vse naše njive, vsi naši vinogradi so v pravem pomenu jalava koza, ki nič od sebe ne da. Ako svojih njiv, vinogradov prav dobro ne prekopujem, ne gnojim, ne dobim nijednega pridelka, ali saj strašno majhnega da ne zadostuje niti za davke. Zemljiščni davek bi se moral le po naravi zemljišč ceniti, a ne po tedajnem stanu, ko ga preiskovalna komisija pregleduje, kajti resnica je, da veliko krat z velikim trudom in z mnogim gnojenjem tudi zemljišče svojo obliko spremeni, ali to le za majhen čas, to traja le do tedaj, dokler njega lastnik ima sredstva in veselje zemljišče obdelavati, ne v pošteb jemaje, ali se dohodki vjemajo se stroški.

Velikokrat se primeri, da gospodar svoje zemljišče prav dobro obdeluje, kateri ima tudi druge pristranske zasluzke, da obdeluje zemljišče za svoje veselje. Poznam zemljišča in vinograde, kateri so bili pred desetimi leti, ko je njih lastnik, živalski trgovec, imel veliko gnoja in tudi več denarja, v najlepšem stanu. Ako bi bila isti pot cenilna komisija na liču kraja, stavim mojo glavo, da soglasno bi bila vsa ta zemljišča in vse vinograde v prvi red postavila. Danes pa, ko so se okolščine spremenile, se komaj pridela za davke, ali še tega ne; vidi se, da je davek tedaj postavljen na pridnost in želje kmečkih rok.

Največa krivica se pa zna po tej novi cenilni tarifi prigraditi lastnikom vinogradov. O tem bi se dalo govoriti brez konca in kraja, pa v pomislik le nekoliko. Na prašanje, kde se sedaj nahajajo lepi vinogradi, odgovorjam sam, da tam, kder pred dvajset leti nij rasla niti najmanjša rastlina, ne trava, ne grmič; na onih opočnih in pesčenih goličavah, od katerih se nij skoro nič davka plačevalo, so se z velikim človeškim trudom lepi vinogradi ustanovili; s kakim trudom so se ti vinogradi razkopali in s kakimi stroški se dajo vzdrževati, nij potrebno tukaj omenjati obširno, samo konstatirati bočem, da za prekop enega [1]° razširne 5 palcev globoke trde opoke so soldanom pomešane ja moral 10 gold. plačati. Kde je po tem nadaljno obdelovanje in gnojenje?

Če je vlada tako dobrotna, da za občni napredek, če se ne motim, so po mestih nove stavbe 15 l. davka oproščene, bi staval jaz prašanje, ali bi ne bila ta naredba tudi za novo napravljene vinograde in njive prepotrebna?

Po razjavljenih tarifah za uravnanje zemljišnega davka smo posestniki, posebno vinogradi, v pravem pomenu prav pobiti, kajti bolje ko tarifo gledam, bolje mi v glavo silil misel, da se je referent drž. cenilne komisije moral sanjati od ovega velikega grozdja o času Moza, ko je poslal dva svojih v obljubljeni deželo Kanaan, ogledat in sta mu grozd na kolu kot znamenje rodovitnosti dežele prinesla. Da, ne da se drugače misliti, da se od naše baže vinogradov 28 gld. čistega dohodka od 1 orala: 1. vrste dobi. Če se to vresniči, zagotavljam vas, da kakor so se od 1. 1822, ko je bilo zadnje uravnanje davkov, do zdaj vinogradi pomnoževali, baš tako se bodo odslej naprej zgubljevala, in to bi bil pravi kmetijski napredek v Avstriji. Poznam zemljišče, katerega površje meri okoli 4 orale, pred letom 1822. je bilo polovico tega zemljišča vinograd, in za tega delj tudi močno z davkom obloženo; ko se je lastnik tega zemljišča naveličal sam obdelavati, je je dal v najem, vinograd je koj opešal in zadnji čas je dobival lastnik tega zemljišča 4 gold. najemščine, nad 5 gold. je pa moral davkov z dedicami ured plačevati. Zna se pripetiti, da bi, kar bog obvari, enaka osoda lastnike sedanjih vinogradov v bodoče zadela. Davki sicer morajo biti, ali prašanje je, če so primeri, ali mora obdelovalec tudi živeti? Pisatelju teh vrstic je več takih kmetij znano, katere pri zaporedoma slabih letinah in ogromnih davkih so tako opešale, da še potrebne živine za obdelovanje in gnojenje in celo potrebnega kmetijskega orodja več nemajo. Kako tedaj naprej? saj mora po tem načinu, ko se zemlje več primerno ne morejo obdelovati, vse hirati in nasledki tega je uboštvo in revščina.

(Konec prih.)

Iz Ajdovščine 10. maja. [Izv. dop.] (Vipavska cesta.) Večkrat sem slisal govoriti, da se cesarske ceste na Kranjskem bolje lepo obdelujejo in drže, ko na Primorskem; kajti tukaj se ceste še celo s slabim materialom pogrščajo, tako da če le nekoliko deževno vreme nastane, spremeni se cesta v grdo blatno pot, na Kranjskem pa so ceste z dobrim in čistim gručem posute, gladke in čiste. Moj namen sicer nij govoriti o cestah, hočem le neko nemarnost objaviti, katere so cestnarji ali dotični župani kranjskega Vipavskega krivi. Kedar namreč na kranjskem Vipavskem zidove cest popravljajo, ali kak vodotok delajo, dovozevajo davno

časa popreje, ko se začneja popravljane, velikansko kamenje, ter ga tija sred ceste nemarno zvrnejo, tako da ima voz komaj toliko prostora, memo voziti. Tudi se konji plašijo videči to nemarno po cesti ležečo kamenje, in marsikateri se ima temu zahvaliti, da se mu je voz zvrnil.

Taka skoraj se je meni pripetila. V nedeljo dne 10. maja peljal sem se po pošti iz Ajdovščine v Vipavo, in ko smo bili uže blizu Loga, zagleda konj to kamenje, se ustraši in skoči na stran.

Kolo poštnega voza se zadene ob cestni kamen, postiljon pade s sedeža, potniki si bijemo drug drugemu ob glave, in vozni drog in bravorlek se zlomita. Konjska oprega se vsa potrže in mi vsi prestrašeni poskačemo iz poštnega voza. Zdej stoprv nam je uganika jasna, in prve besede postiljonove, katere je spregovoril bile so „tega nij nobeden drugi kriv, ko tisti, kateri kamenje tako nemarno po cesti nasujejo.“ Popravili smo vse, kakor dobro se je dalo, in jaz misleč, da bodemo s tem odpravili, se zopet vsedem v voz, in naprej je šlo. Ali naenkrat postiljon voz ustavi, in kliče enega nas, naj mu pomaga konje počasi peljati, ker se bližamo mestu, kder je grapa za vodotok čez tri dele v cesto razkopana. Na konec smo dospeli vendar srečno v Vipavo.

Kedo je tega kriv, da se tako nemarno kamenje po cesti meče, ne vem, omenjam le, da bi mogli dotični župani vendar na to paziti, da se kamenje boljje v kraj postavlja.

Če so pa uže župani tako kratkovidni in malomarni, morala bi politična gospodstva na to gledati. Tudi sem bil priča, da domač voznik, kateremu je cesta popolnoma znana, in konj zanesljiv, moral je po noči, ker nij bilo nobene svetilnice pri veliki grapi, iz kočije stopiti in na dotičnih mestih konja za brzdo peljati. To so vendar nezasišne reči.

En potnik.

V Gradcu 10. maja. (Izv. dop.) (Slovanska besedavreme.) Mislim, da sem vam uže poročal, ka so se koncem zimskega tečaja tukajšnja društva slovenskih dijakov pogovarjala, kako bi „slovanski besedi“, naj starejšemu društvu v Gradcu, zopet na nogo pomagali. Sklenili so tedaj slovanski dijaki mnogobrojno k „besedi“ pristopiti; sešli so se odbori društev se slovanske besede d oговор, a kakor so vidi brez posebnega uspeha. Kakor je bila namreč ta točka pri vsakem zboru, pri vsakem komersu i pri vsakej drugi priložnosti na dnevnem redu, tako je zdaj vse obmolknilo. Zakaj da je bilo vse razgovarjenje brezuspešno, mi nij znano, ali zaradi nestrpljivosti odbora „slovanske besede“, ali pa zaradi tega, ker so tirjali dijaki od „besede“ preveč koncesij; bodi si kakor si bodi, slovska beseda še zmirom životari, a poginiti še vendar ne more. Baš zdaj misli popustiti sedanje prostorne lokale, ter preseliti se v manjše, a ceneje stanovanje; tako sem moral vsaj v zadnjih dneh slišati. Ali je res, ali ne, ne prisežem; mogoče pa je i tudi verjetno.

In, akopram ne bomo nikakor prelivali grenkih solz ter prepevali otožnih jeremjad po tem filisterskem društvu, bi vendar želeli, da bi se ohranilo društvo, katero strinja v sebi vse slovanske elemente, z besedami ter drugimi veseljami pospešuje socijalno življenje tukaj živčih Slovanov. Se ve, da bi se moralo dati sedanjemu odboru slovo i zaupnica za tako marljivo delovanje.

„Slovanska beseda“ bi se morala tedaj prestrojiti ter biti nekako posredovalno slovansko društvo. Tam bi se združil radikalni Starčevićanec ter se pobratil z Daničarjem, Sokolovec bi se sprijaznil s Hrvatom, Složan bi se seznanil z obema jugoslovanskima bratoma i živeli bi složno življenje; kar bi bilo pa najbolje, spoznali bi se tudi s tukajšnjimi slovanskimi družinami. Po mojih mislih je tedaj tako društvo v Gradcu neobhodno potrebno; kajti drugače bi bile slovanske družine primorane pristopiti v kako nemško društvo, kder bi se počasi ponemčile, kakor se Slovenci v Trstu in v Gorici poitalijancujejo. Naj bi našle moje besede odmev!

Vreme imamo tukej zelo nestanovitno, a tudi zelo neprijetno; po pravici je je primerjal moj prijatelj graškim „troteljnom“. Naše zimske sukuje bi pač smele uže protest uložiti, ker morajo tako dolgo trpeti. Pri tako dolgočasnem času bi najzajudljivejši fantast ne mogel s Heinejem peti: „Im wunderschönen Monat Mai.“ Uže vidim, da „nič se težje ne strpi, kakor vrsta slabih dni.“

Politični pregled.

V delegacijah strižejo ministerske proračune, da je veselje. V prvi skupni seji so delegatje sicer ministru povoljno rešili proračun za zunanje zadeve; a zdaj je na vrsti proračun vojnega ministra in ta bo trda kost. Avstrijska delegacija noče dovoliti nič izvanrednih stroškov za marino, to je za ladje, po tem za zidanje trdnjav; in še pri rednih stroških hoče mnogo odbiti, tako samo pri stroških za brano in obleko 800.000 gold. Ogrska delegacija pa rednih stroških skoro nič ne odbija, a pri izvanrednih dosti več nego avstrijska. Ker

nazadnje vendar ne bo velikega razločka, se hoste lahko porazumeli delegaciji, ampak ministerstvo se bo kislo držalo. Holzgethan, ki je zagovarjal budget in se nekam ostro izrazil, je bil po Herbstu tako pobit, kakor kak dolgojezičen fantiček v šoli; še odgovoriti se nij upal. Pri toliki revii je uže prav, da se štedi kolikor le mogoče, a to je žalostno, da ustavoverci še le zdaj štedijo, ko so sami kravico skoro popolnoma izmolzili.

Zdej se Herbst repenči, a poprej je molčal, ko je bil švindel, ki je revo pripeljal v najlepšem evetu. Stremayer in Lasser oba sta pisala okrožnice, da je cesar potrdil konfesionalne postavbe, prvi piše škofom prav ponižno, drugi pa deželnim načelnikom prav strogo ter veliko oostrost priporočnje.

Nekateri listi hočejo vedeti o ministerski krizi, namreč da pride Schmerlingovo ministerstvo na krnilo, pa to nij verjetno. Mej Staro- in Mladočehi je razpor največi; Stari si ne dajo miru, ker so v odboru za narodno gledališče sami Mladi; ves prepir je oseben, vsled česar se Nemci iz Čehov norca delajo. Večina ruskih listov pa Mladočehom prav daje, češ, da Stari ne zasledujejo narodne, ampak rimsko-fevdalne politike.

V Peštu je bila te dni konferencija ministrov in poslancev, ter so sklenili, da bodo zopet 76 milijonov goldinarjev na posodo iskali. Na, Ogrska pride kmalo na kant, če bo vedno na kredit vladala.

Zopet se je zgodilo v Ljubljani nekaj prav paševskega, kakih 10 slovenskih uradnikov je bilo kar nemudoma te dni prestavljenih v nemške kraje, in zakaj? Ker so bili Slovenci in so se tudi kot taki kazali. Kedor hoče tedaj biti c. kr. uradnik, mora postati nemškutar in sovražnik našega naroda, to je menda morala te žalostne dogodbe. Življa svoboda!

Na Francoskem je narodna skupščina zopet skupaj; vladni predlogi o visoki zbornici in o družih osnovnih postavah so na dnevnem redu. Legitimisti in sploh monarhisti hočejo ovirati te postavbe in reč zavleči, da ostane vse provizorično, kakor je zdaj; republikanci vsih barv pa hočejo to priliko porabiti, da uplivajo na to, da predsednik razpusti sedanjo nelegalno skupščino. Vsled intrigovanja monarhistov je podalo ministerstvo Broglie demisijo in novo ministerstvo še nij sestavljeno, ker republikanci se nočejo prav nič udeležiti sestavljanja, češ, da s tem pritiskajo na predsednika, da zbornico razpusti. Sliši se, da se jim morda uže kmalo posreči, po tem pa je odklenkalo v narodni skupščini monarhistom vseh barv, ker ogromna večina Francozov je za ohranjenje republike.

Ruski car je v Londonu, kder ga Angleži povsod simpatično pozdravljajo. Vsi listi hvalijo Aleksandra II.; on sam pa je pri eni priliki izrekel, da v Evropi je treba mir ohraniti. Dasisavno Anglija in Rusija v Aziji rivalizirajo, vendar angležki listi povdarjajo prijateljstvo mej obema deželama, ker Ruska ima v Aziji vse druge interese od Angležke. Vse to je fletno na papirji, ampak v srečnem rodajne osebe gotovo drugače mislijo.

Na Španjskem je Don Karlos zopet izdal krvoločen manifest, v katerem izpodbuja svoje vernie k strajnosti in pravi, da bo kmalo marširal v Bilbao in še dalje, pa da bo po tem vse republikance pomoril. Don Karlos res maršira, pa ne naprej, ampak po rakovsko proti francoski meji, kamor ga republikanci preganjajo in to vkljub processijam in molitvam, ki jih napravljajo zanje klerikalci vsega sveta.

Razne vesti.

(Elementarne zavarovalne banke) oskrbnjstveni svet je tožen zaradi goljufije in zakriviljene krivde. Ker sedé v tem svetovalstvu taki možje, kateri slove zavoljo svoje bogatije in zavoljo svojega dobrega imena po vsej Avstrijski, upamo da bodo s časom tudi isti dolgovi poplačani, katera je ta družba po Goriskem napravila. Gospodje, kakor Jak. Reach, M. K. Wickenburg, Sothen se pač ne bodo dali rubiti.

(Iz Tolaina) se nam piše, da živi še sedaj tam dvoje, vdovec in vdova, ki sta bila po civilnem zakonu pod mērom Pencinom poročena. Tedaj vendar nij ta civilni zakon taka strašanska pošast!

(Utekel je) nekakov Slamič, ki je bil na 4 leta težke ječe obsojen. Ker se je namreč v ječnšnici delal

bolnega, poslali so ga v bolnišnico. V ponedeljek zjutraj vstal je okoli 2. uri in zmuhal se je skozi pravozko oknice na dvorišče in čez 1/2 2 šezanj visok zid na cesto. Dobili ga še niso.

(Na Moritnel) blizu Bukoveca umrla je 30. aprila mlada žena in bila je zakopana do 11. maja. Tega dne dojde ukaz od drž. pravništva, nemudoma izkopati umrlo ženo in jo takoj v Gorico pripeljati, da se preiskuje ali jo je res njena tašča zastropila. Za naše sodnike in kemike res prijetna zabava!

(Sv. Oče papež) so dobili, od kar so v ječi celih — 50 milijonov frankov od revnega katoliškega ljudstva. Tako je pridgal naš velikocerkveni pridgar — jezuit.

(Na slovenskega štajerja) se nam poroča, da se je ondi osnovalo „Učiteljsko društvo za slovensko-štajerske učitelje“, katero ima svoj začasni sedež v Ljubotomeru, in katero bode liberalen slov. šolski list izdaval. Dobro, v družbi je napredek!

(Na Koprivo) na Krasu se nam piše: Proteklo nedeljo je pri nas snežilo in tako strašansko mrzlo bilo, da je vse hitelo k ognju. Ponoči se razjasni in zjutro v ponedeljek je bilo čez 1 1/3 vinskega pridelka po slani uničenega.

Posebno je imela slana moč po dolinah in žlebovih. Občine Šmarje pri Sežani, Kazle, Vrhovlje so najbolj tepene.

Fižol je ves uničen, krompir je tudi ves poparjen, upamo pa da vnovič zažene. V nedeljo zvečer so bili povirski hribovi pri Sežani vsi polni sode i snega. Naše na dobro vinsko letino so izginile. Žita kažejo še precej dobro.

Četrtek popoldne so idrski, vipavski in sežanski žandarji nekega tatu lovili, ki je v Cirknem 2 lepa konja ukradel. V Gorenjo Branico je imel priti, ta hudobnež, ki je bil z revolverjem in velikim nožem preskrbljen, žandarjem v pest. Ko pa zagleda pred seboj žandarje skoči iz konja in pobegne peš v štijsko hribe in tako je za zdaj se obvaroval pred zaplombo. Konje so pa v Vipavo k sodnji gnali.

(Kaminatec frulano) se zove tednik, katerega bode izdajal naš prijatelj in rojak Ivan Vogrič vsak četrtek v Vidmu. Program lista smo že priobčili, glavna namera mu je boj proti brezdomovinski kem u klerikalstvu. Za sedaj posnamemo le konec članka „preganjenje cerkve“, ki se tako le glasi:

Bodimo pravični, gospodje klerikalci, in pretehtajmo le gola fakta. Da se vam perati prestržene, vemo; da vam je veljava nad civilno družbo prikrčena, priznavamo; tudi je to edino v blagor države, da se vam je to vzelo, kar ste si samooblastno prisvojili. Bili ste preveč ošabni, hoteli ste stati nad postavo; hoteli ste, da vam država služi v vašo korist, v narodovo nesrečo; bilo je tedaj pravično, da so vas zopet omejili edino le na vašo duhovsko oblast. Bodimo tudi pravični v naših sodbah, in spoznati moramo, da ste še strožega postopanja zaslužili zaradi vednega šuntanja, kakor se je postopalo. Ne verujemo, da ste s toliko krepkosti oboroženi; vsakako pa vemo, da je (krepkosti) mišle nikedar uporabljali. Kako sta se obnašali, ko so Brescianski Arnold, Savonarola, Hus, Wicieleff, Pražki Hieronym evangelij proti vaši volji oznanjevali? Ko sta vednost in napredek zahtevala novih preuredb, kaj ste tedaj počinjali? Ko bi vi še enako oblast imeli, kakih barbarskih činov bi ne imeli mi pričakovati? Vselej kedar čitamo vaše nezaslišane krvoločnosti, mora srce trepetati. Premislite, da v štirih letih, od 1517. do 1521., ko je bil Hadrijan inquisitor in po tem papež, je bilo 1620 oseb vpepeljenih, in da od leta 1481 do 1759 je bilo v Španji zaradi vere 34644 ljudiž sežganih, in v zapor poslanih 287940. Pomislite na povelje papeževnega poslanika mons. Amalrike, ki je dejal v Beziers (Languedoc) „Umrte vse, bog bode na drugem svetu razsodil, kaj njemu pripada“. Vsled tistega ukaza bilo je šestdeset tisoč žen, otrok, starčkov brez razločka mej verniki in neverniki ob glavo dejanih. — Strašansko pogled! Po ulicah je ležalo 40000 mrtvecev. Gospodje klerikalci, vi ne morete tajiti teh žalostnih dogodiljav in drugih enacega značaja; moreda je v svojih srcih proklinjate, a država mora se bati sama pred mislijo, da pridete še enkrat do oblasti, ker vi ste bili vedno krvoločni, ko ste imeli krmilo v rokah. Ne imenujte tedaj vlade preganjalk, ki vam zapira pot do narodove nesreče in pogube, po kateri poti hočete doseči sopet staro moč, in zahvalite se raji bogu, da Italijanska nij hotela posnemati cerkvenih služabnikov v kaznovanju tistih, ki radi postave prezirajo.

(Triesterin dopisnik), kedar nijma realne stvari, o kateri bi pisal, se poda pa v kraljestvo fantazije. Da so zmogli naravno-liberalni kandidatje pri mestnih volitvah v Gorici, mu še zdaj ne daja pokoja, in ker je Soča pisala v zmislu goriških pravih liberalcev in o tem dopis prinesla, katerega je tudi „Isanzo“ v prevodu prinesel, vrgel se je tedaj na naš list in mu očita spremembo njegovega programa. „Soča“ pravi dopisnik, je bila izprva klerikalna, po tem poluklerikalna,

in stoprv sedaj, ko ji naročniki zmanjkujejo, postavila se je na strogo narodno liberalno stališče. Kaj tacega more le tak pisati, ki „Soča“ nikdar nij čital in ne čita, ki piše, to kar mu kaka baba naveže. Sploh pa ne moremo od tacega čisto nič dobrega in vestno poročnega pričakovati, ker je strasten Nemec, in ki naše razmere slabše pozna, nego svoje tirolske. Vsakako pa ima Soča dvakrat toliko naročnikov več, kakor jih je imela Görzer-Zeitung v svoji najboljši letini. Počenjajte kar hočete, vaši strauki ne bodo nikedar v Gorici rožice cvetele, to ne pravimo samo mi liberalci, ampak tudi vse druge stranke v Gorici, to priznavajo vaši ljudje sami. Ko nam bode prostora ostajalo, hočemo temu dopisniku tako na prste pogledati, da gotovo o tej zadevi nikedar več pera ne pomoči.

(Nove telegrafične postaje) bodo v kratkem odprli, kakor se sliši, v Vipavi in v Kanalu, po tem v Ogleji in Gradu.

(Na Ljubljano) se nam piše, da je odstavlj-nih in preloženih devet poštnih in telegrafskih uradnikov Slovenec v zaradi političnih stvari. Priložnje priu-semo moreda obširno poročilo. Sploh se vidi, da je začela vlada naše uradnike preganjati, in „St. Narod“, ki je o tem uveden članek prinesel, je bil v tvekov večer zaplenjen. Dobro bi bilo, da bi naši državni poslanci vlado zaradi tega ostro prijeli. Za nemške uradnike pa, ki po nemških listih naše ljudstvo begajo, vlada nijma očij.

(Dr. Rojle) se je zopet vrnil iz svojega znanstvenega potovanja in ordinira, kakor poprej, v svojem stanovanju za mesnicami.

(V Istriji) je bil nastal lansko leto pretep moj železniškimi delalci, Slovenci in Italijani. V tem pretepu je bil goriški Slovenec enega neki smrtno s kamenom zadel. Stoprv te dni se je oglašila priča iz tolminskega Slapa doma, ki hoče dokazati, da je res ta Slovenec Laha tako s kamenom zadel in usmrtil. Obtoženec to taji ter pravi, da nij verjetno, bi ga bil baš on zadel, ker je kamenje tako frčalo, kakor bi toča šla.

(Velike vrednosti za gospodarje) je znajdba nove mašine za mlatev, katero gonita 2 človeka in nekda v eni uri toliko žita zmleti, kakor 3 mlatiči ves dan. Raznovrstna žita nekda tako omlati, da nobeno zrno ne ostane v klasji in tudi strto ne. Stanejo po fi. 135 franko v Trstu. Na Nemškem so te mašine po tisočih razširjene in se najboljše dobé pri firmi Ph. Mayfarth et C. Frankfurt a. M. kder se lahko naročajo.

Kmetijske i trgovske vesti.

Na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem je bilo zadnji čas strašno slabo vreme, sneg, mrzel dež, slana, toča, vihar, skoro vsi elementi so se združili, da so letino skoro povsod pokončali; kmet, ki se je nadejal dobre letine, je danes strašno iznenaden. Na Štajerskem je bila taka povodenj, da še čelo južna železnica skozi nekoliko dnevov je bila pretrgana in se je morala pošta v vozeh prepeljati; vsled česar je dunajski poštni viak pretečeni teden po 3 do 4 ure zamujal.

Na Kranjskem, posebnost na Dolenjskem in deloma na Notranjskem je slana velikansko škodo napravila, o sadju in vinu na Dolenjskem nij več govoriti; ravno tako na dolenjem Štajerskem.

Na Goriškem je padla slana v soboto in nedeljo in pokončala je trto tu in tam na Krasu in na Vipavskem popolnoma, posebno v nižavah, visoki vinogradi so manj in v kakem kraju skoro nič trpeli. Vendar pa začeniši pri Solkanu nij slana napravila škode nikder v naših goratih krajih, ravno tako v Brdih ne.

Na Furlanskem nij tudi tako huda, kakor se je izkonca mslilo, k večemu so sviloprejké kaj trpele, in po kakih krajih trta, druga letina pa prav nič. — Največa škoda, smemo tedaj trditi, je zadela ubogi Kras. — Sicer pa se morda še kaj popravi in mi si upamo, trditi, da ne bo še toliko nesreče, kakor smo se bali. Minister poljedelstva je telegrafoval v Gorico, če je slana dosti škodovala; odgovorilo se mu je, da na Krasu in v goriški okolici prav dosti, na Vipavskem le deloma po planjavah.

Notranja Avstrijska je torej trpela veliko škodo zadnje dni in bati bi se bilo še hujše reve za prihodnje leto, kakor pa jo letos imamo in žaližbože čutili, če ne bi dohajala iz Ogrskega bolj ugodna poročila o letini; tam je res tudi bil hud pomladanski mraz, pa dobili se precej po mrazu topel dež, kar bo menda vse popravilo in ker v nekterih delih Ogrske vegetacija še nij bila tako razvita, kakor pri nas, nij tudi mraz tolike škode napravil in nadejati se smemo, v obče se bode letos, vklub dosedajni nesreči, še prav dosti raznega žita in vina pridelalo, če bo odslej vreme količkaj ugodno. — Tudi na Italijanskem letina dobro kaže posebno pa trta, v obče po Evropi je tako dobro upanje, da cene žita in drugih naravnih pridelkov so začele padati in bodo gotovo še močno padale.

Banka Slovenija je napravila svojo bilanco, katero, desiravno jo je težko dobiti, „Slovenski Narod“ priobčuje in po njem mi posnamemo.

Ta bilanca kaže:

Aktiva:

Delniški konto 442.680 gl. — Blagajnični konto 2.505 gl. 22 kr. — Posojila na zastave 4.058 gl. 22 kr. Predplače uradnikom 1.152 gl. — Gotovina pri raznih bankah 45.049 gl. 35 kr. — Menjični konto 923 gl. 73 kr. Konto nepremakljivega imetka 57.000 gl. — kr. Table in napisi 6.334 gl. 17 kr. Terjatve pri pozavarovanji 15.308 gl. 09 kr. Terjatve pri agentih 12.289 gl. 96 kr. Terjatve pri filijalah 28.357 gl. 25 kr. Začasne premije (je samo prehodni znesek) 240.510 gl. 46 kr. — Diferencija pri oddaji delnic (ker so bile po 85 % izdane) 33.903 gl. 45 kr. — Ustanovni stroški 51.167 gl. 32 kr. — Stroški za organizacijo 39.846 gl. 69 kr. Skupaj: 992.660 gl. 56 kr.

Temu nasproti stoji sledeča.

Passiva:

Delniški kapital 737.800 gl. — Neizplačani kuponi 1.447 gl. 41 kr. — Začasne premije (prehodni znesek) 240.510 gl. 46 kr. — Reserva iz premij v gotovini plačanih 48.165 gl. 24 kr. — Upniki 6.076 gl. 49 kr. — Bankini rezervni fond iz zapadlih delniških plač 160 gl. Intabulirani dolgovi na hiši št. 24 10.300 gl. Skupaj: 1.054.495 gl. 60 kr.

Ako se primerjajo aktiva znašajoča 992.660 gl. 56 kr. kaže se izguba pri oddelku za ogenj od 61.799 gl. 9 kr.

Pri oddelku za ogenj je bila banka jako srečna; Premije za neposrednje zavarovanje so znašale 142.766 gl. in za pozavarovanje 90.511 gl.; plačala pa je banka škode na prvo samo 22859 gold., na drugo pa 19.871 gold.

Oddelak za življenje je bil enako banki koristen; prigospodarila si je banka v tem oddelku 17.185 gold.

Iz vsega tega je razvidno, da banka še precej dobro posluje, da pa odbor prav slabo gospodari z denarjem delničarjev, kajti od njihovega denara se je tretjina potrosila za organizacijo in ustanovitve banke.

Dolžnost in korist delničarjev tirja, da v obnem zboru ostro pokarajo odbor, posebno pa glavo odbora in da skrbé za to, da pridejo v prih. odbor sami zvedeni in pravični ljudje, kajti zdaj se nij toliko zgubljeneza, da ne bi se moglo popraviti, posebno pa zavarovaneem daja banka popolno sigurnost in ji še smejo zaupati.

Naj se delničarji ne ozirajo na politiko, kajti politika in mrznost ne velja v kupčiji, in če bodo delničarji podpredsednika banke posnemali, stala jih bode politika jako drago. Pa še to naj pomislijo: Če propade naš edini finančni zavod, kaj bodo drugi narodi o nas mislili? ali ne bodo po pravici lahko trdili, da mi Slovenci nijmo narod, ki zasluži življenja? Propad banke bi nam neizmerno škodoval, to mora vsakdo priznati, kakor vsakdo vé, da bi nam banka lahko neizmerno koristila, ko bi enkrat začela prav izvrševati svoj po. Tedaj pozor delničarji! Storitve svojo dolžnost kot venci in tudi kot dobri gospodarji; političen fanatizem pa naj Vas nikakor ne slepi.

Listina upravitelstva.

G. A. Vovčič v Komnu. Naša tirjatev od f. 9.80 nij za list, ampak za Vaše poslanice, katere morajo biti plačane kakor inserate, česar se lahko prepričate na čelu lista. Toliko na Vaše čislano 8 tm.

G. „En posestnik“ v Cezsoči. Vi ste nam dolžni na poslanici račun f. 4.72; poslali pa ste nam samo 57 soldov, je li to pomota? Prosimo tedaj, da nam ostalo pošljete.

G. dr. T. v Gorici. G. D. je izročil uredništva 2 Vaši poslanici, katere je uredništvo sprejelo, predno jih pa tiskamo. Vas opozorimo, da poslanice je treba plačati kot inserate. Naznanite nam tedaj, če Vam je to prav.

Cenik raznega blaga

na goriškem trgu, 21. maja.

	f.	kr.
Pšenica kraška, vagon	4	50
„ gorska „	4	—
„ goriška „	—	—
Tursica domača	2	80
„ ogrska „	2	60
Ječmen cel	2	—
„ pehan „	1	30
Oves laski	1	70
„ ogrski „	4	—
Fižol laski	3	40
„ gerski „	2	67
Rž	2	50
Krompir cent	5	—
Seno	1	—
Slama	0	90
Slanina [špeh] domača cent	42	—
„ ameriškanska „	35	—
Vino črno, velko [Em]	10	20
„ belo „	8	15
Pivo gradsko	9	50

Riž I. vrste po 13 II. vrste po 12.— III. vrste po 11.50 IV. vrste po 10.50 V. vrste po 8 fl.

Moke iz Ritterjevih mlinov v Stračicah.

Sé žakljem: St. I. po 16.10 St. II. po 15.10 St. III. po 13.80 St. IV. po 12.50 St. V. po 11.50 VI. po 9.30.

Brez žaklja: Otrobi drobni po 3.30 otrobi debeli po 3.50 fl.

Na prodaj je mnogo botilij najboljšega črnega Berzamina po 70 kr. botilja. Kedor želi kaj kupiti, naj se oglasi pri upravitelstvu „Soča“.